

VARGA KÁLMÁN

Misi

Talán 1990-et írtunk... vagy '91-et. Akkoriban a gödöllői Városi Múzeum vezetője voltam, s persze Misi tévéműsorainak állandó nézője.

Egy napon csengett a telefon, és egy kellemetlen hang reccsent a fülemben: Jó napot, Ráday Mihály vagyok! Személyesen még nem ismertük egymást, így aztán Misi a maga ellentmondást nem tűrő hangján szóhoz se hagyott jutni, és rögtön a lényegre térve kijelentette, hogy a múzeumban lévő *Holló Barnabás* domborművet vissza kell adni az Akadémiának, ahová eredetileg készült.

Igen, az MTA előcsarnokában 1914-ben állították fel az Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál című művet, amelyet aztán a Rákosi-korban kiemelték a helyéről, és egy raktárban porosodott. Gödöllőre úgy került, hogy elődöm, *Polónyi Péter* szó szerint kimentette az „elfekvőből” és az 1980-as évek közepétől a múzeum előterének falában az intézmény fényét emelte. Azt hiszem, Misit meglepte, amikor éles, utasításszerű mondanója után nyugodtan azt válaszoltam:

– Természetesen visszaadjuk, hiszen ott az igazi helye – legalábbis a szavaim utáni hosszú csönd azt sejtette, hogy valószínűleg komolyabb ellenállásra számított. A lényeg, hogy ez a fehérmárvány remekmű visszakerült az Akadémiára, mi pedig barátokká lettünk.

Bizonyos, hogy hasonlóan személyes

emléket nagyon sokan őriznek és nem volna nehéz összeállítani belőlük egy Ráday-legendáriumot, akár több kötetes is. És bizony, aki lajstromot akarna készíteni Misi konkrét örökségvédő eredményeiről, a bőség zavarával küszködné, sőt alighanem reménytelen vállalkozásba fogna. Ő ugyanis egyszemélyes intézmény volt és számtalan filiáléval hálózta be az országot – mi több, a Kárpát-medencét –, ereje-hatása pedig felért a hivatalos szakmai intézmények erejével-hatásával. Mikor a sors szeszélye folytán 2002-ben kineveztek a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnökévé, tudtam, hogy a politikai libikókának kitett megszervezet benne és városvédő mozgalomban találhatja meg azt a szövetségest, amely egyszerre lehet igényes szakmai partner a mindennapokban és bajtárs a

politikai csatározásokban. Akkor is, ha a hivatali bürokrácia nehézsége és a kötelező óvatosság nemegyszer váltotta ki Misi kendőzetlenül kimondott kritikáját.

Még csak vázlatosan se kísérel meg számba venni a közös élményeket, vagy akár csak azokat a műemlékes sikereket, amelyeket nélküle és a városvédők nélkül nem tudtunk volna elérni. Ma is hálás vagyok a sorsnak, hogy megtisztelt

barátságával és partnerségével, azért pedig különösen, hogy közös dolgainkat az utóbbi esztendőök perifériára sodródása se törte meg: a Nemzeti Panteon Alapítvány kurátoraiként a leszűkült mozgástérben is tettük a dolgunkat, mert ahogy *Hevesi Tamás* énekli: „Ezt egy életen át kell játszani!”. Mit is mondhatnék most, amikor nélküle szegényebb lett a világ? Hogy bármerre járok az országban, szin-

te mindenütt emlékeztet rá valami? Hogy talán nincs is olyan hitelesen felújított öreg épület vagy helyreállított tisztelgő emlékmű, amely ne őrizné a tekintetét? Annyit azért mégis: minden küszködésével együtt tartalmas élet volt Misié... örökösei pedig mi vagyunk, vagy inkább az utánunk jövők, akik számára már magától értetődő lesz mindaz az érték, melyért Misi oly sok küzdelmet vívott.

APPENDIX

Örökség hivatali elnökként sokat kellett időzőnöm a Parlamentben, részint lobbizni, részint kezelni az olykor veszélyes politikai elvárásokat. Emlékszem, várakozás közben egyszer elnézegettem a képviselők tablóképeit, köztük az első, 1990-es szabad választáson mandátumot nyertekét is. Csupa remek, pártbéli különbségeik ellenére tiszteletre méltó egyéniség, tele őszinte tettvággyal, arcukon – megkockáztatom – a rendszerváltás eufóriájával. Az öltöny ekkor még nem szigorú egyenruha és a hajviselet se volt egyen-fazonú, hiszen legtöbbször a maguk természetességével álltak a fényképezés elé. Ott feszített Misi is, több mint reménnyel az arcán, hogy a dolgok végre helyükre tehetőek, és ehhez most már nincs is igazán nagy erőfeszítésre szükség. Mert alapvetően mindenki jót akar, és föl sem merülhetnek fals érdekek, legföljebb korlátok, ám azok mindig tágíthatók. Aztán úgy hozta az élet, hogy néhány éve újra a Parlamentben jártam, és a szemem megakadt az újabb képviselői tablókon. Tudom, nem kis túlzás ezt mondanom, de alig tudtam megkülönböztetni az arcokat. Kimódolt beállítások, nyakkendő egyenruhák és reklámokba illő tökéletes frizurák. Csupa gépiesen egyforma ember, alig néhány egyéniség. A kérdés csak az, milyen érdekek húzódnak meg a mai jellegtelen arcok mögött? Ugyanolyan önzetlen szándék és tenni akarás, mint harminc esztendeje? Vagy az idő már elkoptatta mindezt és a múlt hasznavehetetlen lim-lomjai közé dobta? Hát nem is tudom... szeretném azt hinni, hogy megtartott reményeinkkel nem váltunk idejétmúlt figurákká. Már csak azért sem, mert ha Misire gondolok és felidézem elnyűhetetlen optimizmusát, máris derűsebben látom a világot.

